

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

11. Infideles carent gratia sufficienti ad salutem tam proximâ quam remotâ & omnibus principijs eius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

304

Ex ijs quæ jam diximus consentaneum esse facile videt quisquis Augustini principiis innutritus est; excæcatis & obduratis deesse sufficientem gratiam, non solum eam qua cordis oculis videant veritatem, & eamque mollitiæ voluntate sectentur, sed etiam eam qua peccata cavere possint, quæ ex istis principiis proficisci solent. Quod non minus perspicuè & constanter quam præcedentia sanctissimus Doctor adversus Pelagium tradidit, qui pœnas istas, peccatorum causas esse posse nesciebat: *Nec cogitat, inquit prævaricationem legis, quàm dignè lux deserat veritatis, qua desertus utique sit cœcus, & plus necesse est offendere, & cadendo vexetur, vexatusq; non surgat ut ideò tantum audiat vocem legis, quo admoveatur implorare gratiam Salvatoris. Rectè admoveatur, dicit, nam quamvis hujusmodi admoveatur non lege solum, sed & doctrinâ & prædicatione & correptione, non propterea re ipsa invocatur Salvatorem. Legem enim talibus, doctrinam & prædicationem & correptionem proferre, officia sunt benignitatis humanæ, quæ frustra cœcis & surdis adhibentur, nisi aliis miseretur Deus: Quibus enim Deus nascitur, quid misericordia conferet humana? Nam ut sapiens*

dicit: Considera opera Dei quod nemo possit corrigere, quem ille despexerit. Hinc igitur ad luc in eodem libro explicans Augustinus excœcatorum insufficientiam ad vitanda peccata: Deserti, inquit, luce iustitia, & per hoc contenebrati quid pariant aliud, quam hæc omnia, quæ commemoravi, opera tenebrarum, donec dicatur eis, si dicto obaudiant, surge qui dormis &c. Et adhuc inferius illud explicans: Ad peccatum valet mors anima, qua necesse est mortua opera faciat, donec Christi gratia reviviscat. Hinc ergo ex ista cordis cœcitate & voluntatis obduratione nascitur præcipuè quædam peccandi necessitas, quam Augustinus multis in locis expresso docet, quæ non est aliud quam quædam impotentia seu insufficientia cavendi peccata, tentationesque superandi, nec aliunde nascitur, quam ex eo quod sufficienti illo adjutorio deseruntur. De qua peccandi necessitate, quia multa superius diximus, eadem iterare supervacuum duco: Cùm hæc sufficienti ad illam sanè mirabilem Scholasticorum opinionem Augustini auctoritate refellendam, qua sufficiens illis adjutorium divinæ gratiæ, tantâ profusione, nullâ divinæ severitatis consideratione præbuerunt.

*Euseb. 7.
Lib. de nat. & grat. c. 23.
Ibidem.
Vide dicta lib. 3 de peccati natura lapsæ p. n. 101. & similis cap. 12. Item lib. 2. c. 2. 3. 4.*

CAPVT XI.

Infideles carent gratia sufficienti ad salutem tam proxima quam remota, & omnibus principiis ejus.

NVNC de infidelibus aliquid adjungendum est. Putant enim nonnulli Scholastici etiam illis omnibus, vel semper, vel certis temporibus auxilium sufficiens dari, quo salvari possint. Sed quia salus à fide incipit, auxilium sufficiens ad salutem erit ut minimum sufficiens ad credendum. Nullum est autem sufficiens ad credendum, nisi ad sit credendorum propositio, & supernaturalis aliqua voluntatis excitatio. Porro quia non nisi gratis ac temerè dici potest, talem omnibus infidelibus dari; imò quia satis certum est etiam per experientiam, quibusdam tale quid neque vigilando, neque somniando in mentem venisse unquam, & certissimum, non semper intus excitari & illuminari mentem eorum, hinc facile admittunt non semper illud auxilium sufficiens ad salutem esse præsto in actu, esse tamen in eorum vel proximâ vel remotâ potestate. Nempè quia saltem possunt non ponere impedimentum divinæ vocationi, quod si facerent non peccando, sine dubio vocaretur ulterius, peccando autem reddunt se incapaces gratiæ sublimioris. Tale auxilium enim ad non peccandum ferè omnes unanimiter adesse etiam infidelibus volunt; utpotè sine quo peccatum eis non posset ad culpam imputari. A quibus auctoribus si quæras, cujusmodi istud auxilium sit, alij dicunt esse cogitationem aliquam etiam ab

A objectis naturalibus suscitaram, alii aliud, ut diminutionem virium adversarii, amotionem occasionis qua tentamur, terrorem, blandicias objecti alterius, alii generaliter aliquid adjutorium gratiæ naturalis in substantia. Itaque moles disputationis eo redit, utrum infideles hujusmodi auxilium sufficiens ad non peccandum, & consequenter ad salutem æternam adipiscendam habeant. Et quidem eos omni tali gratia carere, nullam in Augustini principiis dubitationem continet. Quicquid enim diximus, ut Iudeos gratia sufficienti servandi præcepta legis caruisse probarem, multò validius in Infidelibus locum habet, prout res per se ipsa clamat. Quid per se absurdius quam quod illi gratiam sufficientem ad præcepta custodienda habere statuatur, qui & ignorant pleraque præcepta, & eorum legislatorem Deum; illi verò careant, quibus & sui, & præceptorum suorum agnitionem dedit? Nam præter eandem illam ingentem tentationum superandarum impotentiam ex libidinibus profectam, quæ in omnibus infidelibus pariter ac Iudæis reperitur, accedit præterea profunda rerum agendarum cavendarumque ignorantia, qua de tenebris in tenebras cadunt, hoc est, ex uno peccato in aliud præcipitantur. Hæc autem peccata, vera peccata sunt, quamvis ignorantiam illam dissipare non possint, prout latè in præcedentibus

Vide supra lib. 3 de peccati natura c. 4. & 5. Ita Bellarm. supra Suarez supra & V. J. Guet. Vide latè supra hoc libro c. 4. & 5.

ribus demonstravimus. Quid ergo talis fecerit, ut gratiam assequatur, qui etiam tunc peccat, quando non est conscius se peccasse.

Sed ex alio quoque capite doctrina ista manifesta est. Nam quemadmodum est quidam status sub lege, qui Iudeorum proprius fuit, ita & alius quidam est ante legem, qui ex propria sua ratione competit infidelibus. Quamvis nihil veteret etiam infideles esse sub lege, sive naturali, postquam eam sibi subluentem agnoverint, sive scripta, si eis lata quoquo modo fuerit. Vterque verò status expers gratiæ est, & ab Augustino vocari solet, ante gratiam, ut per hoc ipsum significet utrumque statum carere gratia non solum faciendi bonum, sed gratia de qua potissimum fatigat Augustinus, non faciendi id quod prohibetur malum, seu non consentiendi carnalibus concupiscentiis quibus à Dei præceptis adimplendis potentissime revocamur. Itaque sapientissime docet, in illo statu nullam esse vel pugnam cum concupiscentiis, quibus libet id quod non licet, sed eas hominem etiam approbare & libenter sequi. Ignorat enim ante acceptam legem eos esse malas aut respuendas: Prima est actio, inquit, ante legem, secunda sub lege, tertia sub gratia, quarta in pace.

Ante legem actio est, cum peccatum ignoramus & sequimur carnales concupiscentias &c. Et iterum: in prima actione qua est ante legem, nulla pugna est cum voluptatibus huius seculi. Et in epistolam ad Galatas: Ante legem non pugnamus, quia non solum concupisimus, & peccamus, sed etiam approbamus peccata. Sed quia latissime ex Augustini scriptis alibi istud idem comprobavimus, supervacaneum est hic repetere. Videantur ea quæ loco in margine citato diximus. Ostendimus enim duos illos status, sub quorum altero necessariorum infideles vivunt, non solum omni gratia Christi destitutos esse ad cavendas superandasque peccatorum tentationes, sed etiam in statibus illis deesse arbitrio libertatem, ad bonum, hoc est, arbitrium voluntatis non esse liberum ad faciendum aliquem actum bonum, sed tantummodo ad malum, utpotè quod sub libidinibus, rerum terrenarum & carnalium libidinibus, rerum terrenarum & carnalium servum captivumque teneatur, à quibus nisi per ipsam solam fidem liberatoris Christi, liberari nullo pacto potest.

Tertio probavimus fusè in præcedentibus, nullum omnino bonum moraliter opus, hoc est, nullum opus quod non sit peccatum ab infidelibus posse fieri, sed quicquid faciant, quoquo modo se vertant, quaecumque recedant meditationem operationem, totum in eis perverli amoris cupiditate contaminatum esse, & ex vulnere in vulnus surgere, utpotè qui quamdiam infideles manent, ipsis principiis faciendi moraliter boni careant. Hæc autem principia duo sunt: Primum est dilectio Dei seu justitiæ, quæ in omni opere etiam moraliter bono dominari debet, atque ita dominari ut nisi adsit, non nisi peccatum futurum sit opus, quod ex alia quacumque dilectione nascetur. Qua de re vide quæ latè eodem illo libro, itemque alio

A de statu puræ naturæ diximus. Nam illa dilectio Dei seu justitiæ nullis omnino viribus naturæ, sed per solam & magnam gratiam Christi Salvatoris haberi potest. Hinc enim proficiscitur illa solemnissima sancti Præfatis doctrina, quam ex Apostolo derivavit, de qua etiam superius diximus, quod *Dilectio implendo legi*, hoc est, per solam dilectionem justitiæ lex quaecumque sive tota sive parsejus, sive quodcumque præceptum impleri potest, ut animus non sit peccati vel interius vel etiam exterius perpetrati reus. Porro ista Dei & justitiæ dilectione infideles omnino destituti sunt, quia Deum verum ignorantes, sua quantum vel extra fabricant idola pro Deo suo venerantur. Ex quo consequenter fit, ut nullum opus bonum, nulla vera tentationis ullius superatio, quæ non nisi istius celestis divina quæ dilectionis fructus est, in illis esse possit. Quidquid enim faciunt, non ex amore Creatoris, sed creaturæ cupiditate fiunt: *Regnat enim carnalis cupiditas, ubi non est Dei charitas.* Et ex illa creaturæ cupiditate nasci non potest fructus bonus. Quia, ut Augustinus: *Sine hoc amore Creatoris, nullus quisquam bene utitur creaturis.* Non enim, ut alibi tradit, *fructus est bonus qui de charitatis radice non surgit.* De quibus omnibus principiis alibi fusè disserimus. Cum ergo non habeant infideles gratiam sufficientem diligendi Deum, quos & ipsa agnitio & fides Dei deficit, profectò non habent gratiam sufficientem bene operandi.

Secundum principium boni operis, quo infideles carent, est fides veri Dei, & Christi ejus, sine qua fide impossibile est vel servare legem, vel cavere peccata, vel præceptum facere, vel tentationem superare. Illa fide eos carere manifestum est, quia inde propriè infideles nominantur. Hanc autem fidem ad bene operandum esse necessariam, non solum supernaturaliter vel meritorie, prout hoc à posteris excogitatum est, sed ad operandum ut oportet, hoc est, ita bene ut sit verè opus bonum seu non malum, constanter Augustinus tradit. Quid enim amplius requiratur ad opus bonum, in Aug. scriptis non reperient. Nam opus verè bonum, hoc est, quod non est malum neque culpabile, non potest non placere & gratum Deo esse, non potest non esse meritorium, non potest non esse supernaturale. Porro hujus doctrinæ de fidei necessitate ad opus bonum, ratio est, quia ut sit opus bonum, quemadmodum diximus, opus est ut fons omnis boni Deus verè & sincero amore diligatur, quæ dilectio sine verè & supernaturalis gratiæ inspiratione haberi nullo pacto potest, Augustino dicente: *Hoc totum rectè fit, quando fit propter ipsum, quando gratia amatur ipse: qui amor nobis esse non potest nisi ex ipso.* Talem autem dilectionem seu charitatem Dei, fides Dei adeoque Christi Salvatoris, necesse est antecedit, quemadmodum hoc ipsi Scholastici consentunt, apud quos confessum est, charitatem sicut & spem, tanquam virtutes naturam superantes, postulare antecedentem veluti solem suum, fidem, cujus radijs duri-

Enl. 83. 99. quæst. 66.

In epist. ad Galatas.

Vide dicta in lib. 3. de statu nature lapsæ. 6.

Vide s. 3. 4. s. 5. usque ad 13.

Vide lib. 4. de statu nature lapsæ à cap. 1. usque ad 18.

Vide lib. citato à s. 16. usque ad 24.

Vide lib. 2. de statu nature à c. 5. usque ad cap. 11.

In Enchirid. cap. 117.

Lib. 4. contra Iul. cap. 3.

Vide lib. 2. de statu nature lapsæ. 12.

Signe ad 16.

Signe ad 16.

Signe ad 16.

Signe ad 16.

Signe ad 16.

Signe ad 16.

Signe ad 16.

Signe ad 16.

Signe ad 16.

Signe ad 16.

Signe ad 16.

Signe ad 16.

Signe ad 16.

Signe ad 16.

Signe ad 16.

Signe ad 16.

dirigantur. Quod illis Augustinus jam olim
 precinuerat: *Bonum opus mentio facit, intentionem fides dirigit.* Et in Psalmum sexagesimum septimum: *Ea sola bona opera dicenda sunt, quae sunt per dilectionem Dei.* Haec autem necesse est, ut antecedat fides, ut inde ita; non ab istis incipiat illa. Quoniam nullus operatur per dilectionem, nisi prius credat in Deum. Ex quo nascitur, ut opera quae non ex fide Dei per dilectionem Dei operante proficiunt, non sint bona sed mala, perniciosa, peccata. Unde illud brevissimum essatum eius: *Male vivitur si de Deo non bene creditur.* Et in eundem Psalmum trigessimum primum: *Debemus multa opera proponere fidei, id est, ut ante fidem quisquam dicatur bene operatus. Ea enim ipsa opera quae dicuntur ante fidem, quantum videntur hominibus laudabilia, inania sunt.* Et adversus Iulianum: *Dixit enim, qui non facit opera bona, intentione fidei bona, hoc est, eius, quae per dilectionem operatur, totum quasi corpus, quod illi velut membrum, operibus consistat, tenebrosum esse, hoc est, plenum nigredine peccatorum.* Hanc porro dilectionem Dei, quam fides Dei praecedere debere tradit, non est alia quam illa dilectio rectitudinis, & aequitatis, & iustitiae, quae in ipso & per ipsum praecipitur, quod implendum praestituitur, lucet; non enim solum opus bonum, sed nec ipsa superatio tentationis aut vitij, fit veraciter atque sinceriter nisi vere delectatione iustitiae. Hoc autem est in fide Christi. Quae omnia late suis locis ex professo tradita sunt, ubi accuratius videntur. Cum igitur non habeant infideles gratiam sufficientem, neque diligendi Deum, neque credendi in Christum, prout Scholastici contententur, profecto multo minus habent sufficientem gratiam bene operandi, sive servandi legem naturalem, sive peccata vitandi. Nam sine fide Christi, & sine fructu eius, dilectione Dei atque iustitiae, nemo quicquam boni operari, vel à peccando abstinere potest: sed quantumcumque lacertos moveat, non nisi de peccato in peccatum labitur, hoc est, ut Augustinus loquitur, *alij peccatis alia peccata vincuntur.* Et ut Prosper acutissime: *In vulnera vulnera surgit.* Ex his jam sublucere incipit, quam diversa & Augustino ex diametro adversa via Scholastici Doctores ingressi sint, ad gratiam sufficientem vitandi peccata infidelibus afferendam, ut salutem consequi possent. Nam Scholastici cum viderent Infideles immediata gratia dilectionis Dei & fidei quoque manifestè destitui, ne tamen illos sine interna potestate salutis obtinendae derelinquerent, mediata fidem atque dilectionem in eorum potestate collocarunt, quia videlicet habent gratiam qua possint non ponere impedimentum illustrationibus Dei, quibus adducantur ad fidem, legis naturalis praecipua servando. Augustinus è diverso, cum videret ac veluti totius doctrinae suae basim firmissimè teneret, neminem infidelem posse legem naturalem, sive totam, sive ullum praecipuum eius ita custodire, ut illud servando, vel illa eadem quae praecipitur adversatur, vel alia reproba cupiditate non peccet, ad fidem atque dilectionem Dei tanquam ad primam gratiam infidelium recurrit, qua possint & naturalis legis praecipua servare, & ea servando salutem consequi sempiternam. Nam ante fidem, Augustinus nullam omnino gratiam, sive efficacem, sive sufficientem ad quicquam bene operandum in infidelibus novit.

Hoc enim in primis probat, quod frequentissime doceat, fidem esse, quae impetrat gratiam & adiutorium, quo humana infirmitas id quod praecipitur sibi lege, possit operari. Ergo, inquit, Spiritus gratia facit, ut habeamus fidem, ut per fidem impetremus orando, ut per fidem facere quae iubemur. Ideo ipse Apostolus assidue legi praeposuit fidem, quia quod lex iubet facere non valeamus, nisi per fidem rogando impetremus, ut facere valeamus. Et libro de Spiritu & littera: *Ad hoc sicut lex non evacuatur, sed statuitur per fidem, quia fides impetrat gratiam, qua lex impletur: ita liberum arbitrium non evacuatur per gratiam, sed statuitur; quia gratia sanat voluntatem, ut iustitia libere diligatur.* Quid autem rectè operetur, qui non diligit ipsam praecipiti iustitiam quod imponitur? *Quis enim dubitat dicere, voluntatem, nullo modo iustitiam diligentem, non modo esse malam, sed etiam pessimam voluntatem.* Hanc autem iustitiae dilectionem, sine qua nemo rectè operari potest, gratia tribuit, sed gratia quae non nisi per fidem impetratur. Et in epistola ad Paulinum: *Si quis autem dixerit, quod gratiam bene operans fides mereatur, negare non possumus, imò verò generalissime constitemus. Hanc enim fidem voluntas habeant, qua impetrent charitatem, quae sola verò bene operatur.* Quia videlicet ista charitas est illa dilectio toties commendata iustitiae, sine qua voluntas non nisi pessima esse potest. Et ista fides, ut alibi, est illa fides, quae per dilectionem operatur, non per timorem, non frigidando ponam, sed à M. ANTONIO IUSTITIAM. Hinc est illa sententia sancti Augustini celeberrima, quae dicere solet: *Fides impetrat quod lex imperat, hoc est, impetrat gratiam qua possit id quod lege imperatur, ab arbitrio per peccatum infirmato fieri.* Quod operum lex mimando imperat, hoc fides lex credendo impetrat; quo significatur, ut inferius explicat: *Legem operum dicit Deus, fac quod iubeo: legem fidei dicitur Deo, da quod iubes.* Et in libro de natura & gratia: *Haec est fides ad quam praecipua compellunt, ut lex imperet, & fides impetret.* Et in Enchiridio ad Laurentium: *Fides namque impetrat quod lex imperat.* Hoc autem nunquam intelligit aliter sanctus Augustinus, nisi quia fides hominis agnoscentis infirmitatem animi sui, ad diligendam legis iustitiam, à qua diligenda per contrarias rerum terrenarum cupiditates revocatur, invocat adiutorium gratiae qua illa sibi dilectio inspiretur, sine qua quaecumque legem implere seu facere impossibile est. Sic enim scriptum in plurimis operum suorum locis explicat. Nam in eodem illo loco Enchiridij, cum dixisset, fides impetrat, quod lex imperat statim rationem subiicit: *Nam sine Dei dono, id est, sine spiritu*

Lib de grat. & 10. arbit. cap. 14.

Lib de Spir. & littera. 32.

Lib. 2. de pecc. merit. cap. 18.

Epist. 106.

Lib. de Spir. & littera. 32.

Ibid. c. 13.

Ibid.

Lib de nat. & grat.

Enchirid. cap. 147.

Ibid.

sancto, per quem diffunditur charitas in cordibus nostris, iubere lex poterit, non iurare, & pravaricatorem in super facere, qui de ignorantia se excusare non possit. Et in libro contra adversarium legis & Prophetarum: Fides impetrat charitatem qua lex possit impleri. Et quam charitatem?

Lib. 1. contra adversarium legum & Prophetarum. cap. 17.

Lib. de fide & operibus cap. 21.

Ibidem.

Lib. 4. ad Bonif. c. 5.

Ibidem.

Ibidem.

Lib. de grat. & lib. arb. c. 16. & 17.

Cap. 17.

Cap. 18.

Videntur libri de gratia Christi Salv. cap. 11. & 12. Item sup. hoc libro cap. 5. Item l. 3. de statu nature lapsa e. 22. & 23. inquit Augustinus, non ex operibus sed ex fide nobis iustitiam deputari, cum potius fides per dilectionem (illam iustitiam quam saepe diximus) operetur, ne quisquam existimet ad ipsam fidem merito operam perveniri, cum ipsa sit initium, unde bo-

na opera incipiunt, quoniam ut dictum est, quod ex ipsa non est peccatum est. Quod fidelissime suo loco ex Augustini & verbis & principiis immobilibus demonstravimus. Itaque de fide, quae sola bonorum operum exordium est, ibidem atrox. Et hoc accepimus unde incipit quicquid in nostris actibus habemus boni. Et libro secundo ad Bonifacium: Sic itaque Dei gratia cogitur, ut ab initio bona mutationis, usque ad finem consummationis, qui gloriatur in Domino glorietur. Et ut sciremus unde istud initium bonae mutationis & consequenter Dei gratia incipit: Nec, inquit ibidem, omnino incipit homo ex malo in bonum per initium fidei commutari, nisi hoc in illo agat indebita gratia. Et quod levius initium alicujus boni quam quando aliquis eligit facere aliquid boni? Hoc enim omnino praecedere debet, antequam illud operetur. De quo tamen sic Augustinus loquitur: Quisquis ita eligit bonum sicut unicuique Deus partitus est mensuram fidei, quandoquidem, ut in eodem loco, initium corrigendi cor fides est. Et in Psalmum trigelimum secundum ad illa verba, Omnia opera eius in fide, sic loquitur, & quisquam se merito operum pervenisse ad fidem putet, cum in ipsa fide sine omnia opera quae diligit Deus. Nec mirum sane & incipere quicquid est boni operis & mutationis. Quae ad fidem, inquit, pertinet credere quod Deus in nobis operetur & velit. Et quem admodum indicat in Enchiridio ad Laurentium, tunc Deus incipit hominem adjuvare: ad opera bona, cum crediderit eum esse ad hoc adiutorem suum. Sic enim ait: Sic autem respicit Deus, ut ad implenda quae mandat, adjuvare crederetur, & agi homo caperet Spiritu Dei, concupiscitur adversus carnem fortiore robore charitatis. Quamdiu enim homo non credit se à Deo esse adjuvandum ad opera bona, relinquat eum superbiae suae cui fidet, ut lapsus divini adjutorij necessitatem doceatur. Unde sanctus Innocentius, Negantes adiutorium, non alios sed sibi hoc peccatis abstulerunt. Sed quid plurius opus? Ubique Augustinus illam fidei antecessorem & antecessoris necessitatem inculcat: tanquam qua sola boni operis gratia impetrari & obtineri potest. De quo luculentissime in quaestione secunda libri primi ex eis quos ad Simplicianum scripsit: Multis locis hoc saepe testatur (Apostolus) fidei gratiam proponens operibus, non ut opera extinguat, sed ut ostendat non esse opera praecedentia gratiam, sed consequentia: ut scilicet non se quis arbitretur, ideo percipisse gratiam, quia bene operatus est: sed bene operari non posse, nisi per fidem perciperet gratiam. Et ne quis existimaret illam gratiam etiam ante fidem obtineri posse qua bene operando non ponat impedimentum fidei, sic occurrit quasi hoc praevidens Augustinus: Incipit autem homo percipere gratiam, ex qua incipit credere, vel interna vel externa admonitione, motus ad fidem. Quae omnia ex illa vena fluunt, ex qua fidelissime alibi derivavimus, ante fidem in hominibus infidelibus, nullum omnino esse posse opus, non solum supernaturaliter, sed vel

lib. 1. de fide

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

lib. 2. ad Bonifacium

vel moraliter bonum, sed omnia esse veri nominis peccata: ut ex hoc intelligamus, quandocumque Augustinus fidem postulat, ut aliquis bene vel iuste operetur, non hoc intelligendum esse de supernaturali quadam & gentilibus ignota operum bonitate vel iustitia, sed quemadmodum verba sonant, & ab hominibus nullam preconceptam opinionem turbatis intelligitur, quod nihil boni operis, vere boni, seu non mali, sine fidei gratia fieri nequeat. Non enim istam impossibilitatem petit, ex nescio qua supernaturali elevatione, quae naturae rationali condita accesserit, sed ex ipsa operum difficultate, quae ex concupiscentia per cognitionem legis inflammata, & ad terrena diligenda deprimente proficiscitur.

Tertio hoc probat quod ante fidem in homine infideli, ne quidem esse possit ipsa prima cupiditas seu voluntas boni, sed haec per ipsam gratiam fidei inspirari debeat. Quomodo vero esse possit opus bonum nisi quis velit aut cupiat sincerè bonum? Si enim bonum non sincerè propter bonum appetat, iam non bonum sed aliud appetit. Quae de se sic Augustinus: *Cupiditas boni non homini à Damno esset, si bonum non esset. Si autem bonum est, non nisi ab illo nobis est, qui summe atque incommutabiliter bonus est.* Ne verò nescio quid supernaturale, vel meritorium, vel aliud quippiam eorum quae à Scholasticis ad Augustini doctrinam fugiendam reperta sunt, in ista boni cupiditate fingeremus, luculentissime exponit eam, aliud omnino nihil esse, nisi voluntatem illam, qua quis sincerè bonum opus propter ipsam operis bonitatem & rectitudinem & iustitiam in eo resplendentem diligit: eandemque boni operis cupiditatem humanis viribus obtineri sine divinae gratiae inspiratione non posse. Audi verba praclarissima, tantoque veriora & certiora, quod omnibus principis ejus jam saepe tacitis, quibus de Dei gratia disputando nititur, prorsus consentanea sunt: *Ipsam (Deus) cuiusdam veraciterque cantatur, Quoniam praevenisti enim in benedictione dulcedinis. Et quid hic aptius intelligitur, quam ipsa de qua loquimur, cupiditas boni? Tunc enim bonum concupiscit incipit, quando dulcescere coepit. Quando autem timore paene non amore iustitiae sit bonum, nondum bene sit bonum, nec sit in corde quod fieri videtur in opere, quando mallet homo non facere, si posset impune. Ergo benedictio dulcedinis est gratia Dei; quae sit in nobis ut nos delectet & cupiamus, hoc est, amemus quod praecipit nobis: in qua si nos non praecipit Deus, non solum non persequitur, sed nec inchoatur ex nobis.* Haec ergo sincera boni operis & rectitudinis seu iustitiae in praecipito resplendentis dilectio seu cupiditas boni, sine qua opus bonum nec esse nec cogitari potest, maxime quae creaturae rationali conaturalis est, vocatur ab eo illa vera ac divina charitas, quae tantoperè in Scripturis omnibus commendatur: *Quid est enim, inquit ibidem, boni cupiditas nisi charitas, de qua Ioannes*

Apostolus sine ambiguitate loquitur dicens, Caritas ex Deo est. Et illam à fide incipere, extra controversiam inter Scholasticos positum est, & ibidem Augustinus docet: Nec omnino incipit homo ex malo in bonum per initium fidei commutari, nisi hoc in illo agat indebita & gratuita misericordia Dei, & ex dictis in praecedenti paragrapho plenius constat. Quapropter si infideles illa ipsa cupiditate sincera boni careant, sine qua esse non potest ullum opus bonum, hoc est non malum, sed haec per propriè dictam gratiam Dei, fide credentis praecedente impetratam dari debet, frustra Scholastici gratiam nescio quam sufficientem infidelibus tribuunt ante fidem, qua bene operantes ad fidem ipsam provehantur, cum ipsa fides sit prima gratia qua donantur.

Quarto hoc probat, quod Augustinus, quemadmodum (ut vidimus) sepius docuit, Legem Iudaeis datam esse sine gratia, ut per praevagationes stimulantem magis magisque concupiscentia perpetratas, ad infirmitatem suam gratiaque qua praecipita facere possent necessitatem agnoscendam ducerentur, ita saepius explicat se non aliam gratiam hoc docendo, intelligere, quam fidem seu gratiam fidei utpotè per quam illa gratia bene operandi seu praecipita decalogi implendi speratur, petitur, impetratur, juxta illud ejus axioma decantatum quod jam jam vidimus, *fides impetrat, videlicet orando, quod lex imperat; nempe iusti ac boni operis, hoc est, ut ipse loqui amat, iustitia dilectionem, sine qua nemo boni aliquid operari vel praecipitum implere potest.* Nam hoc sibi vult quotiescumque dicit legem datam esse, ut gratia, ut medicina, ut adiutorium, ex ipsa implendi scilicet difficultate qua reteritur. Loca quibus hoc docet sunt innumera. Pauca accipe: *Ad hoc ergo dixit lex, Non concupisces: ut nos in morbo facere invenientes, medicinam gratia quaeveremus.* Et in epistola ad Hilarium: *tuber ideo, ut facere iussa conati, & nostram infirmitatem sub lege fatigati adiutorium gratia poscere noverimus.* Et libro de natura & gratia: *Itaque praecipita facere commendatur quod conantes & nostris viribus non valentes, adiutorium divinum precemur.* Et ibidem: *Ut ideo tantum audiat vocem legis, quo admonetur implorare gratiam Salvatoris.* Quod in eodem libro aliter dicit: *tubendo admonet & facere quod potest, & petere quod non potest &c.* Nam medicinae gratia poterit, quod vitio non potest. Et adversus Iulianum in opere suo imperfecto: *Convenit autem Scriptura plerumque hominis voluntatem, ut quod non habet, & non potest, admonitus sentiat, & ab eo à quo sunt bona omnia, indigens poscat.* Et statim iterum: *Propterea ergo per Prophetam dictum est; si nolueritis, & non audieritis me, gladius vos comedet, & cetera huiusmodi, ut cum invenissent in se vitiosos cupiditates ad propellendum in malum, scirent à quo deberent poscere auxilium.* Queri autem non potest gratia, aut medicina, aut adiutorium orando, nisi Deus per gratiam adjuvare credatur: *Quomodo enim invocabunt, in quem non crediderunt.* Lex ergo manducando

Lib. 1. de Nupt. c. 29. Epist. 39. Lib. de nat. & grat. c. 15. Ibid. c. 22. Ibid. c. 42. Lib. 1. oper. imperf. contra Iul. fol. 134. Ad Rom.

manuducendo ad gratiam, primo omnium ducit ad fidem. Hoc enim sibi vult, quotiescunque clarius loquendo dicit legem datam, ut per fidem homo confugeret ad gratiam qua ejus infirmitas juvaretur: Per legem, inquit, ostendit homini infirmitatem suam, ut ad eius misericordiam per fidem confugiens sanetur. Et ibidem inferius: Legitime unum legem iustum, cum eam terrendis imponit iustus, ut cum & in ipsis coperit multa concupiscentia morbus incentivo prohibitionis & cumulo prevaricationis augeri, consurgant per fidem ad iustificantem gratiam, & per donum Spiritus suavitate iustitie delectati penam litera minantis evadant. Vbi iustificans gratia sicut plurimis aliis locis vocatur ab Augustino, gratia actualis adjuvans, qua iustitia legis impletur. Vnde mox addit, legem fidei esse qua creditur, nullo modo sua infirmitati ad implenda ea, qua lex factorum iubet, nisi divina gratia subveniri. Et adhuc inferius in eodem libro: Per legem cognitio peccati, per fidem impetratio gratia contra peccatum. Et lib. 1. ad Bonif. dicit Pelagianos coactos esse concedere ad cognitionem peccati, & ad ipsius legis prevaricationem valere legem, ut cognitio autem peccati per fidem gratia requiratur. Et in libro quarto ad eundem Bonifacium. Ideo sic expressum est legis imperium, ut infirmitas hominis in seipsa deficiens ad facienda qua lex imperat de gratia Dei potius ex fide, quaereret adiutorium cuius misericordia etiam fides donatur. Quod ipsum plurimis aliis locis tradit.

Hoc denique sibi vult, quoties ordinem rerum ipsarum secutus apertissime dicit, legem sua difficultate ad fidem compulisse. Nam ad gratiam quarendam nemo compelli potest, nisi primo ad fidem gratia ac largitoris ejus adigatur. Itaque cum Augustinus ex Apostolo Iacobo citasset illa verba: postulet in fide (sapientiam) sic subiungit: Hae est fides ad quam praecepta compellunt, ut lex imperet & fides impetret. Et in libro proxime citato ad Bonifacium: Non ergo legem evacuamus per fidem, sed legem statuiamus qua terrendo ducit ad fidem. Ideo quippe lex iam operatur, ut terrore atque conuerso ad iustitiam legis implendam, Dei misericordia gratiam largiatur per Iesum Christum &c. Et in epist. ad Anastasium accuratius: Lex itaque docendo & iubendo, quod sine gratia impleri non potest, boni in demonstrat suam infirmitatem, ut quaerat demonstrata infirmitas Salvatorem, a quo sanata voluntas possit quod infirma non potest. Sed quo ordine ista fiant, accipe breviter & perspicue: Lex igitur adducit ad fidem, fides impetrat Spiritum largiorem, diffundit Spiritus charitatem iustitiae, implet charitas legem. Et in libro octoginta trium quaestionum quasi ex professo explicandum suscepisset, quod lex non aliter compellit ad gratiam nisi eam compellit ad fidem Salvatoris & adiutoris, gratia & fidei nominibus utitur promiscue eo quod gratia qua infirmitas ad facienda praecepta roboratur, non nisi fidei praecedenti invocantique tribuatur. Verissime dictum est: legem ergo evacuamus per fidem? Absit. Sed legem statuiamus. Qua ratione, obsecro? Hoc enim efficit fides quod lex iubet. Statuitur ergo

Lib. de Spir. & lit. c. 9.
Ibid. cap. 10.
Lib. de Spir. & lit. c. 30.
Lib. 1. ad Bonif. c. 8.
Lib. 4. ad Bonif. c. 5.
Lib. de nat. & grat. c. 5.
Lib. 4. ad Bonifacium cap. 5.
Epist. 144. ad Anast.
Lib. 83. 99. quest. 66.

Lex per fidem. Quae fides si non sit, inobstantem legem, & non implentes iusta, reus tenet, ut eos gemetes & non valentes implere qua iussa sunt, ad gratiam liberatoris al quando conuertat. Quam scilicet sibi iam per experientiam imbecillitatis propriae videntes esse necessariam, fide liberatorem & adiutorem invocando, conciliant. Et uberiorius adhuc paulo post: Aucta concupiscentia, quam lex prohibet, ubi non erat fides & ad cumulum peccatorum prevaricationis crimen adiectum est. Et ut intelligeremus apertissime non aliud significari per hoc quod dixit, Vbi non erat fides, quam ubi nondum erat illa gratia adiutrix operationis bonae, qua per solam fidem praecedentem datur. statim adiicit: Sub istis passionibus tanquam sub viro dominante agebat anima, ANTEQUAM VENIRET GRATIA PER FIDEM. Et inferius: Sub lege actio est, contra quam prohibemur a peccato, & tamen consuetudine eius victi peccamus, quoniam NOS NONDUM ADIUVAT FIDES, scilicet invocans gratiam liberatoris & adiutoris. Nam ideo subiicit: Tertia actio est quando TAM PLENIS SIME CREDIMUS LIBERATORI NOSTRO. Et planissime in fine quaestionis istius, quasi recapitulando omnia definit: Neque lex mala est, qua ostendit homini in quibus peccatorum vinculis iaceat, ut PER FIDEM IN IMPLORATO LIBERATORIS AUXILIO, & solvi & erigi, & firmiter constituti mereatur. Et quaestione decima quinta super Deuteronomium: Deus fecit per gratiam suam opus legis in homine, & homo per fidem suam operans per gratiam Dei pertinet ad Testamentum novum cooperatur est adiuvans Dei. Et inferius: Deus est qui operatur in nobis & velle & operari pro bona voluntate: hoc est in eis qui ex fide gratiam suscipiunt. Et libro de fide & operibus explicans illam sententiam Apostolicam: Lex subintravit ut abundaret delictum: ubi autem abundavit delictum superabundavit gratia, iam dictum ordinem fidei & gratiae qua peccata superantur, accuratissime tradit: Quod, inquit, ideo verum est, quia legem accipientes, homines qui de suis viribus superbissimi presumebant, NEC DIVINUM ADIUTORIUM vincendarum malarem concupiscentiarum RECTA FIDE impetrantes pluribus gravioribusque delictis, etiam lege prevaricata onerati sunt. Ac sic magno reatu compellente CONFUGERUNT AD FIDEM qua misericordiam indulgentiam mererentur, & auxilium a Domino qui fecit caelum & terram, ut diffusa per Spiritum sanctum charitate in cordibus nostris, cum dilectione agerent qua contra saeculi huius concupiscentias iuberentur. Vbi charitatem atque dilectionem non intelligit aliam, quam illam in ejus omnibus lucubrationibus celeberrimam Iustitiae dilectionem, quam paulo post definit: Gratia Spiritus sancti diffusa a charitate donat IUSTITIAE DILECTIONEM qua immoderatio concupiscentiae superatur. Et alibi: Ita sic dicam ipsam quodammodo legem vivit, qui cum dilectione iustitiae iuste vivit, non proprio ac transitorio, sed communi ac stabili gaudent bono. Videlicet & ipso Deo qui est iustitia. Nam ut alibi dicit:

315
Lib. 83. 99. quest. 66.
Ibid.
Ibid.
Ibid.
Ibid.
Lib. de fide & operibus cap. 14.
Ibid. c. 23.
In epist. ad Galatas.
Quest. 16. super Deuteronomium.

Cum verè sit opus legis, charitate sit non iudicet, que charitas est gratia novi Testamenti. Et que charitas: Quia homo potest facere opus legis per charitatem iustitiae, quod non potest per timorem panna.

Quod si tum alios libros Augustini tum Commentarium Epistolae ad Galatas excutere necesse esset testimoniorum eius vix ullus esset finis. Nam undiq; cõinentibus sibi documētis constat, certissimam doctrinam ejus esse, quod lex difficultate sua non aliter ad adiutorium gratiae & ad concupiscentias oppugnandas vincenda sique compelleret, quam quia primitus compellebat ad fidem, per quam illud adiutorium necessarium esse crederetur & peteretur. Nam hoc ipso quo le sentiebant esse sub lege reos, infirmitate concupiscentiarum suarum non nisi præcepti pravariationem operante, manducabantur ut crederent esse sibi adiutorium Dei præcipientis comminantisque necessarium, & ut ex illa fide peterent gratiam diligendi iustitiam legis, quam implere jubebantur. Nam ut ex Aug. diximus: Ad fidem pertinet credere quod Deus in nobis operetur & velle, utpote qui per concupiscentiam nostrae infirmitatem legem facere, iustitiam præceptorum diligendo, non possumus. Hinc alibi fidem illam, qua gratia bene operandi impetratur, definiit esse *Qua creditur, nullo posse sua infirmitati ad implenda qua lex factorem iuberet, nisi Dei gratia subvenire.*

Ex ista igitur constantia & consonantia doctrinae proficiscitur primo, quod illam gratiam faciendi quod lex jubet, subinde vocat gratiam fidei: ut in epist. ad Gal. *Vi per ipsam gratiam fidei spiritualia opera legis eos implere posse cognoscere.* Et inferius: *Vi iustificarentur, videlicet per operationem iustitiae, venerunt ad gratiam fidei.* Et in initio, *Nullam scilicet legem iniustus bonis inibus dando, ad demonstranda peccata eorum non auferenda, videlicet per legis impletionem.* Nam ut adiecit: *Non enim auferre peccata nisi GRATIA FIDEI, qua per dilectionem operatur.* Similiter vocat eam subinde, a *Gratiam quae est in fide Christi.* Subindè, *Gratiam per fidem, ut quando dicit quod b Iosue fuit typus Christi, id est, gratia per fidem.* Cuius locutionis testimonia etiam supra vidimus.

Hinc proficiscitur secundò, quod quia non quolibet fides intelligitur ex qua illa boni operis gratia impetratur, sed fides Christi mediatoris qui propter nos infirmus factus est, ut nos ejus gratia firmaremur, sæpe gratiam illam vocat *Christianam* qua Christiani sumus, ut in epist. ad Sixtum: *Cum sancta iudicaret inimicis Christiana gratia te servare; quam pharisi & alibi repperit.* Sæpius verò nominat *Gratiam qua Christiani sumus*, hoc est, per quam & propter quam impetrandam in Christum infirmitatis adiutorem credimus; ut in Epist. PP. Carthag. ad Innocen. Papam, ubi tractatur de illa gratia bonae operationis, quae ad concupiscentias tentationesque vincendas pertinet. Nullam, inquit, relinquens locum gratiae Dei, qua Christiani sumus. Et

exponentes illam gratiam indicant esse eam, qua contra concupiscentias dimicamus, ut aliquid boni possimus operari, qua, inquit, ipsum nostra libertatis arbitrium verè sit liberum, dum a carnalium concupiscentiarum dominatione liberatur. Et mox illam gratiam Christianam vocant, qua coalectamur legi Dei secundum interiorem hominem, hoc est, ipsi iustitiae legis, quam diligendâ esse ubiq; Aug. inculcare solet. Vtriusque verò appellationis ratio est, quae ibidem inculcatur, quia fides Christiana impetrat gratiam illam: Quod, inquit, *auxilium fides impetrat, quae est in Christo Iesu Domino nostro.* Undè hoc auxilium etiam appellat, *Gratiam Christianorum, & gratiam Dei per Iesum Christum.* Et alibi August. *Gratiam fidei Christiana.* Nam illa gratia non datur humano generi nisi per Christum Iesum, & idcirco quoque non nisi per fidem ejus.

Quae cum ita sint, quid aliud potuit de infidelibus docere, nisi quod omni gratia qua vel legem observare, vel bene operari vel pravariatione legis evadere queant, profus careant? Nam quid aliud indicat id quod in questionibus super Deuteronomium docet, quod idèo nullum opus hominis ibi commemoratur, quando Deus Moyli secundas tabulas dedit, quia infideles non contempserunt adiutorio gratiae, per quam videlicet iustitiam lege Dei praescriptâ possint operari? Undè, ut adit, *lex illis ad condemnationem valet, quod significat contritio tabularum.* Idèo autem non contempserunt adiutorio gratiae, quia fide carent, de qua ibidem dixerat, quod *Deus facit per gratiam suam opus legis in homine, quatenus videlicet, et charitatem iustitiae inspirat, ut praescribat, & homo per fidem suam suscipiens gratiam cooperatur est adiutorio Dei.* Quid aliud indicat id quod de Paganis hoc est, de infidelibus docet, *Pagani non habent gratiam Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.* Quid aliud dicat id quod de prima gratiae operatricis perceptione docet, *hominem bene operari non posse nisi perceperit gratiam.* Incipit autem homo percipere gratiam, ex quo incipit credere Deo vel in aeterna vel in aeterna admonitione motus ad fidem. Denique quid aliud indicat id quod apertissime docet, adversus Pelagianos volentes legem, naturam & similia esse gratiam illam qua possimus cavere peccata, & pravariatione legis evadere? Non hæc, inquit, est gratia quam commendat Apostolus per fidem Iesu Christi. *Uanc enim naturam etiam cum impijs & infidelibus certum est nobis esse commendatam gratia verò Iesu Christi. Eorum tantummodo est quorum est ipsa fides.* Quam gratiam Christi ad cavenda peccata cum Pelagiani exhorrescerent, in illud abruptum præcipitavit sint ut dicerent, *Gratiam Dei quae data est per fidem Iesu Christi, quae neque lex est neque natura, ad hoc tantum valere ut peccata praeterita amittantur, non ut futura vitentur vel repugnantia superentur.*

Hæc igitur vera ratio est, cur indifferenter usurpentur apud Augustinum, esse sine gratia, esse sine fide, esse sine fide gratia, esse sine gratia quae est in fide, & similia. Et rursus pro ipsa sumantur, facere aliquid per fidem, &

Epist. 907

Lib. 87. 98

De act. 17. super Deuteronomium

Serm. 5. de verb. Apost. cap. 11.

Lib. 1. q. 23 ad Simplic.

Lib. de grat. & lib. arb. cap. 13.

Lib. de grat. & lib. arb. cap. 13.

Epist. 907

Epist. 907

Epist. 907

Epist. 907

Epist. 907

Epist. 907

Epist. 907

lib. 3. ad Bonif. 7.

lib. de civ. d. 2. c. 1.

cap. 22.

lib. 1. c. 1. c. 2.

Epist. 19.

Hoc ipso ca. pite lib. 1. de statu pura natura c. 5. usque ad 12. Lib. de fide iustitia amore completur. Lib. 33. 29. Idem non impletur lex quia

In epist. ad Galatas.

amore per gratiam, & per gratiam fidei, quem admodum superius multis testimonijs declaratum est, et hinc plurimis ostendi potest. Vt in libris ad Bonifacium, quod dixerat non convertere gratiam in vitam, in eodem capite inferius dicit, sine fide gratia Christi vivere. Vt in libro de natura & gratia, quod dixerat, non potuisse Christum nomine audire, ut crederet & iustus fieret, statim adijcit, sine gratia Christi iustificari non posse. Et in eodem libro inferius, quod dicit confugere ad gratiam, mox ex apostolo dicit, concludi in fide, ubi & remittantur que male sunt, & eadem gratia vivante non sunt. Vt quod adhuc inferius cum his teruè docuisset, etiam antiquos non potuisse iustificari nisi gratia Dei per Jesum Christum, statim inde rationem petit, quia ea fides iustos sanavit antiquos, qua sanat & nos, id est, mediator Dei & hominum, fides sermone eius, fides crucis eius, fides mortis & resurrectionis eius. Quorum omnium non est alia ratio, quam quia nulla omnino in scriptis & mente Augustini est gratia, vel bene operandi vel legem naturalem servandi, & peccata tanquam impedimenta gratia vitandi, nisi illa gratia Dei que per fidem Christi petitur & impetratur. Ex quo fit ut illam sine fide habere sit impossibile, quia cum desiderare auxilium gratia sit initium gratia, ut Aug. ait, quantumdum carent homines fide, ne quidem desiderare, medum implorare possunt auxilium gratia, quia neque gratia adiutricis necessitatem sciunt quam docet fides, neque datorem eius pro ea invocare possunt: Quomodo enim invocabunt illum quem non crediderunt. Nam ut Aug. ad hoc credunt qui recte credunt, ut invocent eum in quem crediderunt & valeant facere, quod in preceptis legitimum acceperunt.

Hec quoque vera ratio est, cur apud Augustinum indifferenter usurpentur, sine fide, & sine gratia, & sine charitate homines preceptum implere non posse. Quia sicut non nisi fides est, que accipit illam operandi gratiam, ita illius gratia effectus non est nisi charitas, per quam preceptum sine reatu prevaricationis impletur. Quod quamvis Scholasticis, recentioribus maxime, valde mirum videatur, in Augustino tamen principijs est certissimum: juxta que prorsus impossibile est, ullum preceptum Dei facere, nisi ipsa precepti iustitia diligatur, quem admodum tum supra diximus, tum alibi diffusimè demonstravimus. Nam apud ipsum fixa, firma, & immobilis doctrine regula est: Quod violentia fidei Spiritus Sancti imperatur per quem diffusio charitatis cordibus nostris, Lex non timore plena sed amore completur. Juxta quam immobilis regula olim ante effusam Christi gratiam, NONDUM ERAT CHARITAS: qua dilectione temperet inferiora mentis, ne ad peccatum delectatione rerum temporalium traheretur. Nam ista spiritualis dilectio suspendit animum ex illa incommutabili norma iustitie, que in ipsa precepti equitate fulget, atque ita communi ac stabili gaudentem bono robustum efficit, ne deorsum ad

concupiscendas temporalium rerum voluptates, que pugnant legi dilabatur.

Ex his omnibus jam abundè manifestum esse puto, indubitatum Augustinum ad doctrinam esse quam diximus, quod infideles non solum non habeant sufficientem gratiam servandi precepta naturalia ante susceptam fidem, quod mirabili profectò exorbitatione Scholastici docuerunt, sed nullam omnino, qua vel bene vivere possint, vel naturalem legem servare, vel peccata vitare. In ejus quippe principijs, fides prima est gratia, ad quam precepta per ipsam sui implendi difficultatem & minas & prevaricationes ducunt atque compellunt: utpote sine qua illa gratia operatrix, que concupiscentijs terrenarum rerum, iustitie repugnantioris resistimus ne peccemus, obtineri nequeat, ut peccatum quod vetatur ipsa iustitie dilectione vitetur.

Ex istis deinde, non minus manifestum est ad quod supra de Iudeis diximus, eos quando sub lege constituti erant, gratia faciende legis caruisse, de hac eadem gratia, que ex fide datur, inspiratque iustitie dilectionem intelligendum esse. Nam de Iudeis potissimum dicit, quod ad fidem terrendo ducerentur, & quod legis prevaricatione, dum aberat gratia, medicum implorandum esse docerentur. Nam doctrinam illam quam vis generalissimam, ex Scripturis tamen que de solis Iudeis loquebantur Augustinus expressit. Legerat enim apud apostolum, Concluserit Scriptura legis omnia sub peccato ut promissio id est gratia promissa faciendi legi, ex fide Iesu Christi daretur credentibus. De quo proinde loco sic ait: Nec ipsa (lex) est gratia, & nihil ex ea recte fit sine gratia, quia non est illa que potest vivificare sed prevaricationis causa posita, ut contrarius concluderet, sub peccato, & promissio id est gratia promissa, dilectionis iustitie inspiratrix, qua sola lex fieri potest, ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Legerat & illud apud eundem apostolum, Lex pedagoga noster fuit in Christo, quo nihil aliud significat Augustinus accepit, nisi quod lex instat pedagoga comminando atque terrendo ducat ad Christi fidem, ut per auxilium gratia precepta faciendū, peccataque vitando, terrore legis auferatur. De quo vide que latius alio in loco diximus.

Hinc igitur fit, quod quam certum est infideles, hoc est, eos qui carent fide, que gratia necessitas ad precepta faciendā agnoscerit & imploratur, tam certum quoque sit, eos carere etiam gratia qua possint sine peccato precepta servare, tam certum quoque sit, Iudeos sub lege constitutos gratia non solum efficace, sed & sufficiente caruisse. Nam & ipsi in illo statu fide Salvatoris Christi, imò & fide Dei adiutoris ad bene faciendū, destituti erant, quandoquidem carnales isti homines, & sibi fiderent ad precepta faciendā, & nullius auxilium nisi suæ voluntatis opus esse crederent, & per libidinum internarum impetum qui legis prohibitionem factus erat concitator, & per ipsius prevaricationes legis ad agnoscendā fidem, & ex fide

lib. 1. c. 1. c. 2.

lib. 3. ad Bonif. 7.

Epist. 19.

lib. de fide iustitia amore completur.

lib. 33. 29. Idem non impletur lex quia

In epist. ad Galatas.

ex fide gratiam, & ex gratia dilectionem iustitia dicebantur.

Qua sane in infidelibus longe certius & efficacius locum habent, utpote qui neque praeceptum Non concupisces, acceperunt aut norunt, neque praeceptorum naturalium difficultatem intelligunt, neque Deum verum quoquo modo credunt, neque liberatorem vel carnaliter venturum esse aut venisse sciunt, neque gratiam legis adiutricem vel per somnium cogitarunt. Quo fit ut gratiae dilectionis & agnoscendae & capiendae prorsus incapaces, neque per terrores atque praevaricationes legum naturalium ad fidem Christi, & ad invocandum ejus adiutorium spirituale, & ad iustitiae praeceptorum dilectionem capiendae duci possint. Itaque de infidelibus Augustinus: Quando illos videmus & tam steriles eos invenimus, ut difficile nobis appareat in eis aliquid, unde duci possint ad fidem rectam ad bona opera, vel ad spem futuri saeculi. B concupiscentiam liberationis a captivitate mortalitatis scripturas nominis, quas eis dicimus. Sed quia nullam fructum in eis invenimus, avertimus ab eis faciem & dicimus, adhaec isti non capiunt, non capiunt, quia quicquid illis dixeris sinistrum & adversum habent. Et multo inferius de iisdem non credentibus Christum, quando audiant Christum & ejus opera commendari: Irident, inquit, isti quasi stultos &c. Quid ergo facies? Bona Christi non cupis. Aius te implere qui adversarius est Christo. Et in alio loco tradit eos idolis esse similes, quia aures habent & non audiunt, oculos non habent & non vident. Nares habent & non odorantur. Non sentiunt illum odorem; Christi bonus odor sumus, sicut dicit Apostolus, in omni loco. Quid prodest quia nares habent & non odorantur tam suavem odorem Christi? & in alium Psalmum docet, quod in infidelibus nomine tenebrarum significatis, Oculi tuae gratia non operatur, quia homines trahuntur ut credant. Quodque mortui nihil bonum valent credere atque sentire. Ut profecto supra modum paradoxa mihi doctrina videatur, quae talibus hominibus etiam sufficientem gratiam, & qui-

dem ad faciendae Dei praecepta naturalia, quae naturae corruptae omnium difficillima sunt adesse constituit. Iam vero ex istis omnibus quae protulimus, & istud perspicue Lectori intelligenti patet, non Augustini tantum opinionem sed Apostolicam istam doctrinam esse, ac tanquam ab Apostolo Christianis propinatam eam ab Aug. tradi. Singula quippe vel penes singula probationum capita, quae a nobis ex Aug. producta sunt, in Apostolo suas radices habent & ex verbis ejus pullulant. Et sane si vel sola epistola ad Rom. & ad Galat. conscripta ponderetur, imò leviter percurratur, videbit Lector non aliud sibi aspirari quam fidem Christi prorsus esse necessariam ut possint ab hominibus, non solum infidelibus, sed & iudaicis naturalia bene vivendi praecepta servari. Vnde cum in Epist. ad Rom. fuse declarasset & iudaeos & gentes omnes declinasse, omnes sub peccato esse; omnes indigere gloria Dei, tandem subiungit: Ubi est ergo gloria tua? Exclusa est. Per quam legem? Factorem? Non, sed per legem fidei. Nempe quia ut Aug. exponit, quod operum lex minando imperat, fidei lex credendo imperat. Et conformiter in sequentibus: Lex spiritus vitae in Christo Iesu liberavit me a lege peccati & mortis. Lex autem Spiritus vitae eadem est quae lex fidei, quia a Spiritu vitae inspirata, ut per virtutem S. Spiritus internas concupiscentias vincat. Hinc etiam ad Galatas idem Apostolus clamat: Conclutit. Serpura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Quid est autem aliud promissio, nisi gratia in novo testamento promissa, quae lex impleatur, cupiditas superetur, in pace regnetur? In hisce & huiusmodi Apostolicis documentis quibus utraque epistola referta est, fundavit August. doctrinam istam suam, & velut Ecclesiae Christianae basin posteris tradidit, quam ideo & Prosper & Fulgentius ad amulium secuti sunt, & Concil. Araus. Can. sanxit, quando definiit quod Deus nobis fidem & amorem sui prius inspirat, ut cum ipsius adiutorio, ea quae sibi sunt placita implere possimus.

Rom. 3.
Lib. de spir. & lit. 6. 13.
Rom. 7.
Galat. 3.
Conc. Araus. can. ult.

CAPVT XII.

Infideles non habent gratiam sufficientem ordinis naturalis. Gratia sufficiens infidelium a Semi-pelagianis excogitata.

QVAPROPTER quid ad perspicuam doctrinam August. responderi possit, equidem non satis video. Nisi forte illud quod apud ipsos perquam familiare est: Infideles & Iudaeos istos sub lege constitutos gratia quidem Christi quae ex fide est, ac de lectione caruisse, quae naturalis legis praecepta servarent; sed aliam eis adesse gratiam ordinis naturalis. Miror equidem viros eruditos, tam curiosam responsonem probare potuisse. Nam in primis quando de gratia sufficienti ad operandum disputatio est, de illa quaeritur quae per Christum hominibus allata est ad custodiendam naturalem legem, quae in decalogo Iudaicis data est. Talis autem nulla est in Aug. scriptis, nisi quae per fidem datur, quae per dilectionem operatur. Non enim pu-

tandum est, gratiam Christi apud August. & Scripturas sacras vocari, quaecumque gratiam, quae quoquo modo ex meritis Christi hominibus datur, sed illam quam ad carnis concupiscentias reprimendas atque superandas, cum legis agnitione vehementius exarscunt, Christus Iesus mediator Dei atque hominum per crucem attulit: illi vero non est neque natura neque liberum arbitrium, neque lex neque doctrina, neque terror, neque blandimentum alterius terreni boni, neque protectio, neque quicquam omnino ordinis naturalis, sed sola illa gratia dilectionis iustitiae inspiratrix quae sola facit facere quod lex iubet, non solum tota, sed vel unica: nulla enim lex prorsus fieri potest, nisi legis iustitiae diligatur, quod non fit nisi magna & supernaturali gratia Dei. Et

